

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum peccatum diminuat bonum naturæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

dum enim minor culpa grauiori pena puniſtēporaliter pp maior periculum euitādum, pena. n. preſentis vitæ quaſi medicina adhibentur. Peccatum aut ſchiſmatuſ pernicioſiſſimum eſt in rebus humanis, q̄a diſſoluit totum regimē humane ſocietatis.

ARTICVLVS XI.

Vtrum peccatum diminuat bonum natura.

VNDECIMO quæritur, vtrum peccatum diminuat bonum naturæ, & videtur quod nō. Nul- lum enim diminutum eſt integrum: ſed bona natura manent integra in demoniſtis poſt peccatū; vſ dicit Dionyſ. cap. 4. de di. nom. ergo bonum natura non diminuitur per peccatum.

¶ 2 Præter. Accidens non tollit ſuum ſubiectum: ſed malum culpæ eſt in bono natura ſicut in ſubiecto. ergo malum culpæ non tollit aliquid a bono natura, & ita non diminuit ipſum. Sed diceretur quod bonum natura diminuitur per malum culpæ, non quantum ad ſubſtantiam ſubiecti, ſed quantum ad aptitudinem ſue ad habitatem.

¶ 3 Sed contra, priuatio nihil tollit de eo quod eſt commune ſibi & formæ oppoſitæ: ſed ſicut ſubſtātia ſubiecti eſt communis priuationi & formæ, ita etiam aptitudo ſue habitatis. Requirit. n. priuatio in ſubiecto aptitudinem ad formam oppoſitam. er go priuatio nihil tollit de habitate ſubiecti.

¶ 4 Præter. Diminui quoddā pati eſt, pati aut in ſuſcipiēdo eſt; agere aut emittēdo magis. Nihil ergo di- minuitur ſm actum ſuum: ſed peccatum in actu cō- ſiſtit. ergo per peccatum non diminuitur bonū natura peccantis. Sed diceretur q̄ peccatum eſt actus potentia, q̄ non diminuitur: ſed ſola eius habitatis.

¶ 5 Sed contra, pati dicitur aliquid non ſolū ſi ſub- trahatur ei aliquid quod ſit de ſubſtātia eius: ſed etiam ſi ſubtrahatur accidens eius. Aqua enim pati dicitur, non ſolum cum amittit formam ſubſtan- tialem: ſed etiam cum calefacta frigiditate amittit. habitatis autem eſt accidens potentia. ergo ſi dimi- nuatur habitatis, ipſa potentia patitur per actū. p- prium, quod videtur impoſſibile ſecundum p̄dicta.

¶ 6 Præter. In rebus naturalibus agens patit. nō tamen patitur ſecundum q̄ agit. Nam agit quidem ſecundum q̄ eſt actū: patitur autem ſecundum q̄ eſt in po- tētia: ſicut aer actū calidus inſrigidatur per aquam, in quantum eſt frigidus in potentia, caleſcit autem aquam in quantum eſt actū calidus: ſed hoc eſt eom- muniter verum in omnibus, q̄ nihil ſecundum idē eſt actū & potentia. nihil ergo patitur ſecundum q̄ agit. neque ergo peccans diminuitur in ſuo bono naturali per propriam actionem peccati.

¶ 7 Præter. Diminere eſt agere quoddā: ſed actus nō agit, eſt enim procedere in inſinitum, cum oē qd agit, actum cauſat. Cum ergo p̄ſēn ſit actus quiddā, videtur q̄ peccatum nō diminuat bonum natura.

¶ 8 Præter. Cum diminutio ſit motus quidam, dimi- nuere mouere eſt: nihil autem mouet ſeipſum, mo- ueret autem ſeipſum aliquid, ſi ſuper ſuam actionē moueretur. Non ergo peccans diminuitur in ſuo bono natura per ſuam actionem peccati.

¶ 9 Præter. Dion. dicit 4. c. de di. no. Quod malum nō agit, niſi virtute boni: ſed peccatum in virtute boni nō corrumpit bonum natura, quia virtus boni nō eſt corruptiua, ſed ſaluatiua magis. ergo peccatum non diminuit bonum natura.

¶ 10 Præter. Aug. dicit in Enech. q̄ in bono & malo ſal- lit Dialecticorū regula, q̄ dicit q̄ oppoſita nō ſunt ſimul. Non aut falleret, niſi malum eſſet in bono ſi

Abi oppoſito, ſicut in ſubiecto. Eſt ergo peccatum in bono natura ſibi oppoſito, ſicut in ſubiecto. ſed nul- lū accidēs diminuit ſuū ſubiectū. ergo peccatū nō diminuit bonum natura, & ſm q̄ eſt ei oppoſitum.

¶ 11 Præter. Si peccatū diminueret bonū natura, di- minueret libertas arbitri in quo præcipuē peccatū conſiſtit: ſed Bernardus dicit in li. de Libe. arbi. q̄ li- berū arbitriū dērrimentū non patitur in damnatis. ergo bonum natura non diminuitur per peccatū.

¶ 12 Præter. Si peccatū diminuit habitate naturalē ad bonū, aut ex parte ſubiecti, aut ex parte boni, ad qd ſubiectū eſt habile: inter hæc. n. duo habitatis cō- ſiderat quaſi mediū quoddā. Nō aut diminuit ipſam ex parte ſubiecti, ſicut nec ipſū ſubiectū. Sedm aut q̄ coniungit cū bono virtutis vel gratiæ, vſ habitatis prædicta pertinere ad genus moris. ſic ergo per peccatum nullo modo diminuitur bonum natura.

¶ 13 Præter. Aug. dicit. 8. ſuper Gene. ad literam q̄ in ſuſio gratiæ eſt, ſicut illuminatio, & per conſe- quens peccatum eſt ſicut obtenebratio mentis: ſed tene- bra nō tollit ab aere habitate ad lumē. ergo nec eſt peccatum tollit aliquid de habitate ad gratiam.

¶ 14 Præter. Habitatis naturalis ad bonum vſ eſt idē, quod iuſtitia naturalis. Iuſtitia aut eſt rectitudo que- dam voluntatis, vt Anſel. dicit in lib. de veritate. Re- ctitudo aut non poteſt diminui, quia omne rectum æqualiter eſt rectum. ergo neque bonum natura, quod eſt habitatis naturalis, diminuitur p peccatū.

¶ 15 Præter. Aug. dicit in li. de immortalitate anime, q̄ mutato aliquo, mutat id qd in eo eſt: ſed dimi- nutione eſt qdā ſpecies motus. ergo diminuto ſubi- ecto, diminuit accidens qd in eo eſt: ſed culpa eſt in bono nſæ ſicut in ſubiecto. Si ergo culpa diminuit bonū nſæ, diminuit ſemetipſam, qd eſt incōueniēs.

¶ 16 Præter. Secundum Philoſo. in 2. Eth. tria ſunt in anima, potentia, habitus, & paſſio: ſed paſſio non di- minuitur per peccatū: quinimmo per peccata mul- tiplicatur, vnde & paſſiones peccatorum dicuntur ad Ro. 7. habitus autem virtutis totaliter tollitur p peccatum, potentia autem totaliter manet. nullum ergo bonum natura eſt in anima, quod per pecca- tum diminuat.

SED CONTRA eſt, quod dicitur Lucæ 10. ſuper il- lud, & plagis impoſitis abierunt. dicit glo. q̄ pecca- tis humane nature integritas violatur. Non autem violatur integritas, niſi per diminutionem. ergo pec- catum diminuit bonum natura.

¶ 2 Præter. Aug. dicit 11. de ciui. Dei. quod vitium eſt malum, quia nocet natura bonæ, quod non eſſet ni- ſi adimeret aliquid. Diminuit ergo bonum natura.

¶ 3 Præter. Aug. dicit in 6. Muſicæ, quod anima per peccatum facta eſt imbecillior. Diminuit ergo bo- num natura in ipſa per peccatum.

¶ 4 Præter. Creatura rationalis ſe habet ad gratiam ſi- cut oculus ad lumen: ſed oculus in tenebris exiſtēs fit minus habilis ad videndum lucem. ergo anima diu in peccato manens, fit minus habilis ad perci- piendam gratiam: & ita bonum nature, quod eſt ha- bilitatis, diminuitur per peccatum.

RESPON. Dicendum, q̄ quia diminuerē eſt quod- dam agere, cōſiderandum eſt, quot modis aliquid agere dicatur, vt ſciatur qualiter peccatū bonū natura diminuat. Dicitur autem proprie quidem agere ipſum agens, quod actum producit: abuſiue au- tem id, quod agens agit; ſicut proprie quidē pictor facit album parietem: ſed quia facit album per albe- dinem, conuenienter dicit quod albedo facit albū.

Quæſt. diſ. S. Tho. P 3 Quot

In li. de lib. arb. aliqua tuā a primū pio.

Li. 9. cap. 10. tom. 3.

Cap. 13. & in lib. de conce- ptu virgine li. ca. 3. a me cio.

Cap. 10. to. 1.

Lib. 3. cap. 5. tom. 5.

Glo. ordina- ria.

Li. 12. ca. 6. & lib. 11. c. 9.

6 li. Muſicæ. c. 5. non multū procul a ſi. ca. 1.

1. 2. q. 85. ar- tic. 1.

Quot ergo modis id quod proprie est agēs, dicitur agere, tot etiā modis agere dicitur abulue id quo agens agit. Agens autem principaliter dicitur agere aliquid, & per se & per accidens: per se quidē quod agit secundum propriam formam, per accidēs autē quod agit remouendo prohibēs: sicut per se quidē illuminat domum Sol, per accidens vero qui aperit fenestram, quā erat obstaculū luminis. Rursus principale agens dicitur aliquid agere primo, & aliquid consequenter. Sicut generans primo quidem dat formam, consequenter autem dat morum & omnia quā consequuntur ad formam: vnde generans dicitur mouens grauium & leuium, vt dicitur in 8. Physic. Quod autem dictum est in effectibus positiuus, similiter oportet intelligi quantum ad effectus priuationis: sic enim corrumpens, & diminuens est mouens, sicut & generans & augens. Vnde manifeste accipi potest, q̄ sicut remouens obstaculum luminis dicitur per accidens illuminare, & etiam ipsa remotio obstaculi, abulue tamen: ita et ponēs obstaculum lumini dicitur obtenebrare, & etiam ipsum obstaculum. Sicut autem lumen a Sole diffunditur in aerem, ita gratia a Deo infunditur animā: q̄ quidem est supra naturam animē, & tñ in natura animā, vel cuiuscumque creaturā rationalis est aptitudo quādam ad gratiā susceptionem, & per gratiam susceptam fortificatur in debitis actibus. Peccatum autem est quoddam obstaculum interpositum inter animam & Deum, s̄m illud Isa. 59. Peccata vestra diuiserunt inter vos & Deum vestrum. Cuius ratio est, quia sicut interior aer domus non illuminatur a Sole, nisi directe aspiciat Solem, & hoc dicitur illuminationis obstaculum quod huiusmodi respectus rectitudinem impedit: ita anima non potest illuminari a Deo per gratiā susceptionem, nisi directe cōuertatur in ipsum, hanc autem cōuersionem impedit peccatum, quod conuertit aīam in oppositum, quod est cōtra legem Dei. Vnde manifestum est, q̄ peccatum est obstaculum quoddam impediens gratiā susceptionem. Omne autē obstaculum alicuius perfectionis aut formā, simul cum hoc q̄ excludit formam vel perfectionem quamcunque, facit susceptionem minus aptum vel habile ad formā receptionem: & vterius per consequēs impedit effectus forme vel perfectionis in subiecto, & maxime si obstaculū illud fuerit aliquid inherēs vel habitu vel actū. Manifestum est, n. q̄ id quod mouetur vno motu, non simul mouetur contrario, & est etiam minus aptū vel habile: vt motu cōtrario moueatur. Sicut et quod est calidum, est minus aptū vt sit frigidum: difficilius. n. frigidū impressionē recipit. Sic ergo peccatum quod est obstaculum gratiā, non solū excludit gratiam, sed et facit animam minus aptā, vel habilem ad gratiā susceptionem, & sic diminuit aptitudinem, vel habilitatem a bono ad gratiam. Vnde cum huiusmodi habilitas sit quoddam bonū naturē, peccatum diminuit bonum naturā, & quia gratia naturam perficit & quantum ad intellectum, & quantum ad voluntatem, & quantum ad inferiores animā partes obaudibiles rationi, irascibilem dico & concupiscibilem, peccatum excludendo gratiā & huiusmodi auxilia naturā, dicitur vulnerare naturam. Vnde ignorantia, malitia, & huiusmodi, dicuntur quēdam naturā vulnera consequentia ex peccato.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ bonum naturā integrum manet quātum ad substantiam boni naturalis: sed per peccatū diminuitur aptitudo ad gratiā

vt dictū est, quā quidem est quoddā bonū naturā. AD SECUNDVM dicēdū, q̄ accidens & s̄m nō vult substantiā sui subiecti, pōt tñ diminuerē habilitatem ad aliud accidens: sicut calor diminuit habilitatem ad frigus, & ita est in proposito, vt dictum est. AD TERTIVM dicendum, q̄ s̄m Philo. in 3. Part. dī, quod potentia sanum, & potentia agrum est s̄m subiecto, propter vnam substantiam subiecti, quā est in potentia ad vtrumque: differunt tamen ratione, quia ratio potentie sumitur ab actu. Sic ergo peccatum nō diminuit habilitatem ad gratiam ex ea parte, quā radicitur in substantia animā, sicut enim communis est vna existens contrariorum, sed ex parte quā ordinatur ad oppositū, prout dicitur in 1. dī. AD QVARTVM dicēdū, q̄ ad actū moralē cōcurrūt actus multarū potētiarū aīā, quātum quātum sunt motiū aliarū, sicut intellectus mouet voluntatem, & voluntas mouet irascibilem & concupiscibilem: mouens autē imprimit aliqd in motum. Vnde patet q̄ in actū moralē nō est sola emissio, sed et receptio, & propter hoc ex actibus moralibus potēt fieri aliquid in agente, vt habitus vel dispositio, vt et aliquid oppositum his. Quintum concedimus. AD SEXIMVM dicendum, q̄ actio naturalis consistit in emissionē tñ, vnde actio naturalis nihil cauet in agēte, maxime in simplicibus agentibus, quā nō sunt composita ex agente & patiente, vel mouente & moto. In his enim quā sic composita sunt, videtur eadem ratio esse, quā est in actibus moralibus. AD SEPTIMVM dicendum, q̄ actus non proprie dicitur agere, sed abulue, quia est quo agens agit. AD OCTAVVM dicendum, quod nihil leuandum idem mouet seipsum: sed secundum diuersas partes nihil prohibet: vt patet in 8. Physic. & sic accidit actū moralī, vt dictum est. AD NONVM dicēdū, q̄ aliqd bonū particulare dicitur corruptiū alterius boni particularis, propter contrarietate quā hēt ad ipsum: & sic nihil phibet malū put agit in virtute boni particularis, esse alterius boni corruptiū. Sicut frigidum est corruptiū calidi, & hoc modo p̄m corruptū bonū iustitiae, cōuertendo se ad aliquod bonū sine modo & ordine, & per consequēs diminuit aptitudinē ad iustitiam. AD X. dicēdū, q̄ bonū & malum possunt dupliciter considerari. Vno modo s̄m cōmunē rōnā boni & mali, & sic quodlibet malum opponitur bono, & ita dicit Aug. fallere dialecticorum regulam, dum malum est in bono. Alio modo possunt considerari dicendum specialem rationem: tñ ius vel illius boni vel mali, & sic non quodlibet malum opponitur cui libet bono: sed hoc ius, vt ceteritas visui, & intemperantia temperatā: & hoc modo malum numquam est in bono sibi opposito. Nec in hoc fallit dialecticorum regula. AD XI. dicendum, q̄ liberum arbitrium nō patitur detrimentum in dānatis quantum ad libertatem, non intendit aut remittitur: sed patitur detrimentum quantum ad libertatem, quā est a culpa & malitia. AD XII. dicēdū, quod habilitas ad gratiam naturaliter se tenet ex parte naturā, etiam secundum ordinatur ad bonum moris. AD XIII. dicendum, quod peccatum non est priuatio pura, sicut tenebra: sed est aliquid positum, ideo se habet vt quoddam obstaculum gratiā: ipsa priuatio gratiā se habet vt tenebra. Obstat autem diminuit habilitatem, vt dictum est. AD XIII. dicēdū, q̄ habilitas ad gratiā nō est quod

li. 8. c. 32. rom. In istomet articulo.

quod iustitia naturalis: sed est ordo boni naturalis a gratiam: nec tamen hoc est verum quod iustitia naturalis diminui non possit. Rectitudo enim secundum hoc diminui potest, quod id quod erat rectum secundum totum, in aliqua parte curuetur. & hoc modo iustitia naturalis diminuitur secundum quod in aliquo obliquatur, puta, in eo qui fornicatur, obliquatur naturalis iustitia quantum ad directionem concupiscentiarum, & sic de alijs: in nullo tamen iustitia naturalis totaliter corrumpitur.

Ad xv. dicendum, quod id quod est in aliquo, mouetur ad motum eius in quo est, quantum ad id in quo ab eo dependet, non quantum ad aliud. Ani- ma enim in corpore existens dependet a corpore quantum ad locum, non autem quantum ad esse, nec quantum ad quantitatem. & ideo per accidens mouetur localiter motu corpore: non tamen dimi- nui a diminuto corpore, nec corrumpitur corru- pro corpore. malum autem culpae non habet quanti- tate ex bono natura, sed magis p recessum a bono natura, sicut agrotudo habet quantitate p recessum a naturali dispositione corporis. Vn malum culpae no- diminuit diminuto bono natura, sicut neq; mor- bus diminuit debilitata natura: sed magis augetur.

Ad xvi. dicendum, quod in potentia includitur etiam habitus siue aptitudo ad bonum gratiam: que quidem habitus diminuitur, vt dictum est, licet ip- sa potentia non minuat.

ARTICVLVS XII.

Verum peccatum possit corrumpere totum bonum natura.

DE DECIMO queritur, vtum peccati pos- sit corrumpere totum bonum natura. & vi- detur quod sic. Omne enim finitum per continuam diminutionem potest totaliter auferri: sed bonum natura quod est habitus, est quoddam finitum, cum sit creatum, ergo si diminuitur per peccatum, vt dictum est, totaliter potest auferri.

¶ 2 Præ. Bonum natura quod est habitus ad gra- tiam, videtur diminui vel tolli per auersionem a gra- tia: auersio autem habet statum, & non procedit in infinitum, quia cōuersio quae ei opponitur statum habet. Non enim est in homine charitas infinita, er- go diminutio boni naturalis statum habet, quod non esset si semper aliquid de bono natura rema- neret: quia bonum natura semper natum est dimi- nui per peccatum, ergo videtur quod bonum natu- ra totaliter per peccatum tolli possit.

¶ 3 Præ. Priuatio totaliter tollit habitatem, cecus enim nullo modo est habitus ad videndum, sed cul- pa est quedam priuatio, ergo videtur quod totali- ter tollat bonum natura quod est habitus.

¶ 4 Præ. Peccatum est tenebra spiritalis, vt Dam- ascus dicit: sed tenebra totaliter potest excludere lucem, ergo totaliter potest culpa excludere bonum.

¶ 5 Præ. Sicut se habet boni gratia ad malum natu- ra, ita se habet malum culpae ad bonum natura: sed per gratiam excludi potest totum malum natu- ra, id est, somes qui est inclinatio ad culpam, vt pa- ter in beatis, ergo per malum culpae potest tolli to- tum bonum natura, quod est habitus ad gratiam.

¶ 6 Præ. Ibi habitus ad gratiam remanere non po- test, vbi est impossibilitas gratiam cōsequendi: sed status damnationis ad quem peruenitur per culpā, inducit impossibilitatem consequendi gratiam, er- go per culpam potest tolli totum bonum natura, quod est habitus ad gratiam.

¶ 7 Præ. Dion. 4. c. de di. nom. dicit quod malū est

A defectus naturalis habitudinis, quod maxime vñ cō- petere malo culpae: ergo vñ, q̄ totaliter bonum natu- ra quod est habitus, per peccatum deficit.

¶ 8 Præ. Quicquid ponit aliquid extra statum natu- ra, vñ tollere bonum natura: sed peccatum ponit peccantem extra statum nature, dicit. n. Damal. q̄ angelus peccans cecidit ab eo, quod est secundū naturam in id, quod est prater naturam, ergo pec- catum tollit bonum natura.

¶ 9 Præ. Priuatio non priuat, nisi quod est: sed gra- tia non fuit in angelis ante peccatum, ergo peccati angeli nō priuauit gratia bonum, relinquunt ergo quod priuauerit bonum natura.

¶ 10 Præ. Diminutio est quidam motus: idem est autem motus totius & partis, vt gleba vnus & to- tius terra, ut dicitur in 4. Physic. Si ergo aliquid de bono nature diminuitur per peccatum, totum bo- num natura per peccatum tolli potest.

SED CONTRA, quando manet voluntas, reman- et habitus ad bonum: sed peccatum non tollit voluntatem, quinimo in voluntate consistit, ergo videtur quod peccatum non possit tollere totum bonum natura, quod est habitus.

RESPON. Dicendum, q̄ impossibile est quod per peccatum tollatur totaliter bonum natura, qd̄ est aptitudo vel habitus ad gratiam: sed ex hoc vñ dif- ficultas insurgere, quia cum illa habitus sit finita, vñ quod per continuā diminutionem totaliter de- ficere possit. Quam quidem difficultatem aliqui vi- tare voluerunt, accipientes similitudinē ex conti- nuo finito, qd̄ in infinitum diuiditur, si fiat diuisio fm eandem proportionē, puta, si a linea finita sub- trahatur tertia pars eius, & iterū tertia pars residui, & sic inde, nūquam stabit diuisio: sed poterit in infi- nitum procedere. Hoc autem in proposito locum non habet, quia cum procedat diuisio lineae fm eā- dem proportionem, semper pars secundo subtra- cta est minor q̄ pars quae primo subtrahit: sicut ma- ius est tertium totius, quam tertium duarum partium residuarum, & sic de alijs. Non autem potest dici q̄ per secundum peccatum minus diminuat de ha- bilitate praedicta, q̄ per primum: immo forte aqua- liter, vel etiam plus si peccati fuerit grauius, & ideo aliter dicendum est, q̄ habitus d. minui pōt dupli- citer, vno modo per subtractionē: alio modo per contrarij appositionem. Per subtractionem quidē, sicut aliquid corpus est habile ad calefaciendū per calorem quem hēt: vnde diminuto calore diminuitur habitus calefaciendi. Per appositionem autē trij, si- cut aqua calefacta hēt naturā aptitudinem vel ha- bilitatem ad infrigidationē: sed quanto plus fuerit appositum de calore, tātō minuitur habitus ad fri- gus, hic. n. modus diminutionis q̄ est per appositio- nē trij, magis hēt locum in potentis passius & re- ceptius: primus autē modus in potentis actius, q̄. uis uterq; modus in utrisq; potentis aequaliter in- ueniri possit. Qñ ergo est diminutio habitatis per sub- tractionem, tunc totaliter habitus pōt auferri ablato eo, qd̄ habitatem causabat: qñ vero habili- tas diminuitur p appositionem contrarij, tunc con- siderandū est vtū appositio contrarij exercēs pos- sit corrumpere subiectū, aut non: si. n. pōt corrum- pere subiectū, pōt totaliter habitus tolli, sicut tñ pōt augeri calor in aqua, q̄ corrumpit aqua: & sic totaliter tollit habitus q̄ speciem aquae consue- batur. Si autē p appositionem contrarij quantum- cūq; multiplicet, non possit subiectū corrum- pi, sem-

